

O'YINLAR YORDAMIDA MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARGA INGLIZ TILI O'RGATISH

Yuldashev Og'abek Komiljon o'g'li

Namangan davlat pedagogika instituti

Yevropa tillari kafedrasida o'qituvchisi

Zoyirova Nazokat Nodirovna

Namangan davlat pedagogika instituti

Maktabgacha ta'lim yo'nalishi 3-bosqich talabasi

Annotatsiya: Mazkur maqolada maktabgacha talim tashkilotlarida ingliz tili mashg'ulotlarini o'yinlar yordamida mazmunli va foydalanish qiziqarli tashkil qilish haqida fikr yuritilgan het tili darslarini samarali tashkil etishda mumkin bo'lgan interfaol o'yinlar haqida ma'lumot berilgan.

Kalit so'z Chet tili, so'zlar, fonetika, qoida, metodika, motivatsiya, o'yin, Transformatsiya, muhit.

Abstract: This article discusses how to make English lessons in preschool institutions meaningful and engaging through the use of games. It provides information about possible interactive games that can be used to organize effective English language classes.

Key words: Foreign language, words. Phonetics, rule, method, motivate. game. Transformation, environment

Аннотация: В данной статье рассматриваются способы организации увлекательных и содержательных занятий по английскому языку в дошкольных образовательных учреждениях с использованием игровых методов. Представлена информация об интерактивных играх, которые можно применять для эффективного обучения английскому языку.

Ключевые слова: Иностранный язык, лексика, фонетика, правило, методика, мотивация, игра, трансформация, среда

Til o'rganish ham yosh davrlariga bog'liq. Psixologlarning fikricha, bolalar kattalarga nisbatan tilni tez va oson o'zlashtiradilar. Bolalarda til o'rganishga bo'lgan tabiiy moyillik, ularda taqlid qilish xususiyati kuchli ekanligi, kattalarga qaraganda bolalar vaqtining ko'pligi buning asosiy sabablaridandir. Shuni e'tiborga olish kerakki, 6–7 yoshli bolalar ma'lumotlar ma'nosini tushunib emas, uni mexanik tarzda yodlaydi. Maktabgacha yoshi, ayniqsa, chet tilini o'rganishni boshlash uchun juda qulaydir. Bu yoshdagi bolalar til hodisalariga nisbatan sezgirliги bilan ajralib turadi, ular o'zlarining nutq tajribalarini, tilning "sirlarini" tushunishga qiziqishadi. Ular kichik hajmni osongina va qat'iy eslashadi til materiali va uni yaxshilab ko'paytiring. Yoshi bilan bu qulay omillar kuchini yo'qotadi. Chet tilni o'rganish uchun erta yosh afzalroq bo'lishining yana bir sababi bor. Bola qancha

yosh bo'lsa, shuncha kamroq bo'ladi. So'z boyligi yilda mahalliy til, ammo shu bilan birga uning nutqiga bo'lgan ehtiyojlari ham kam: kichik bolada aloqa sohalari katta yoshdagilarga qaraganda kamroq, u hali murakkab aloqa muammolarini hal qilishi shart emas. Bu shuni anglatadiki, u chet tilini o'zlashtirganda, ona va chet tillaridagi imkoniyatlar orasidagi bunday katta farqni sezmaydi va uning muvaffaqiyat hissi kattaroq bolalarnikiga qaraganda yorqinroq bo'ladi. Bolalarni o'qitish - bu maktab o'quvchilari va kattalarga qaraganda mutlaqo boshqacha uslubiy yondashuvni talab qiladigan juda qiyin masala. Bolalarga ingliz tilini mazmunli va qiziqarli o'rgatish uchun quyidagi usullardan foydalanish mumkin: - Qo'shiq va she'rlar orqali tushuntirish yoki esda qolishi qiyin bo'lgan, ma'noga ega bo'lmagan harf yoki birikmalarni kuyga solib o'rgatish. Bunga misol qilib, bolalarning ingliz tili alifbosini qo'shiq qilib o'rganishlari shunchaki yodlashdan ko'ra samarali ekanligini ko'rsatish mumkin. - aqliy va jismoniy harakatlar bilan bo'g'liq bo'lgan o'yinlar; Multfilmlar; Bolalar til o'rganish mobaynida multfilmdagi gaplarni tushunmasada, multfilm qahramonlarining harakatlari orqali ular ishlatayotgan so'zlarni tushunishga intiladi. Bu esa bolalar uchun qiziq va til o'rganishlari uchun samarali yo'l. rol ijro etish(role play) o'qituvchi biror ma'lumotni, masalan, hayvon yoki qushlarning nomlarini o'rgatayotgan paytda rol orqali ijro etishi yoki bolalarga ijro ettirishi lozim. Misol uchun: bir o'quvchi itning vovillashi, mushukning miyovlashini ko'rsatib bersa, boshqa bir o'quvchi bu tovushlar qaysi hayvonga tegishli ekanligini bilib, uning inglizcha nomini aytishi zarur. - mavzuga oid muhit; O'qituvchi mavzusiga qarab o'sha muhitni yaratib bera olsa, bolalar tilni yaxshi o'rganishadi. Masalan: traveling, birthday, in the kitchen va boshqalar. Traveling(sayohat) mavzusida o'qituvchi sayohat uyushtirishi, sayohatga qanday vositalar orqali (foot, bicycle, automobile, train, boat, airplane) borish mumkinligi, qayerlarga sayohat qilish(Tashkent, Samarkand, Bukhara, England, USA) muhimligi haqida ma'lumot beradi. Bu hol o'quvchilarning so'z boyligini, til imkoniyatlarini kuchaytiradi, dunyoqarashini o'stiradi. topishmoqlar; Bolalarda topishmoqlarning javobini topishga qiziqish kuchli. Shuning uchun o'qituvchi topishmoqni ingliz yoki o'zbek tilida aytsada, uning javobini bolalardan ingliz tilida aytishini talab qilishi lozim. Shunda bolalar so'zlarni tez o'rganishad amaliy mashg'ulotlar (mevalar va boshqa oziq-ovqatlarni tatib ko'rish, gullarni hidlab ko'rish); Bu jumlaning bir amaliyotchi psixologning fikrlari bilan izohlash mumkin: "Bolalarning esida biror narsaning mahkam o'rnatilgan qolishini xohlovchi pedagog bola sezgi organlarining mumkin qadar ko'prog'ini ko'zi, qulog'i, tovush organi, muskul sezgisi va, hatto, agar iloji bo'lsa, hidlash va ta'm bilish organlarini esda tutib qolish jarayonida qatnashtirishga harakat qilishi kerak». Masalan: o'qituvchi bir o'quvchining olmani tatib ko'rish paytida uning rangi qizil(red) yoki yashil(green), ta'mi shirin(tasty) haqida ma'lumot berishi va boshqa o'quvchilarga ham mevalarni yedirib, u bolalardan o'sha meva haqida inglizcha ma'lumotlar berishini talab qilishi lozim. Bu holat bolaning keyingi o'rganishlarida ham yordam beradi. Tarbiyachi tarbiyalanuvchilardan ranglarning

inglizcha aytaolishiga yordam beradi. Amaliy mashg'ulotlar(mevalar va boshqa oziq-ovqatlarni tatib ko'rish, gullarni hidlab ko'rish); Bu jumlaning bir amaliyotchi psixologning fikrlari bilan izohlash mumkin: Bolalarning esida biror narsaning mahkam o'rnatilgan qolishini xohlovchi pedagog bola sezgi organlarining mumkin qadar ko'proqini ko'zi, qulog'i, tovush organi, muskul sezgisi va, hatto, agar iloji bo'lsa, hidlash va ta'm bilish organlarini esda tutib qolish jarayonida qatnashtirishga harakat qilishi kerak». Masalan: o'qituvchi bir o'quvchining olmani tatib ko'rish paytida uning rangi qizil(red) yoki yashil(green), ta'mi shirin(tasty) haqida ma'lumot berishi va boshqa o'quvchilarga ham mevalarni yedirib, u bolalardan o'sha meva haqida inglizcha ma'lumotlar berishini talab qilishi lozim. Bu borada bolaning keyingi o'rganishlarida ham yordam beradi. Tarbiyachi bolalardan ranglarning inglizcha ko'zga ko'rinadigan va kundalik hayotda ko'p ishlatiladigan narsa, buyumlarni kitob <book> ruchka <pen> kabilardan foydalanilsa ya'ni atrofida tez tez uchraydigan buyumlardan yod olishni boshlasa tez va oson yod oladi.

Motivatsiya oshirish: O'yinlar o'quvchilarning motivatsiyasini oshirishda muhim rol O'quvchilar o'yinlar orqali o'rganishda ishtirok etishdan qiziqish duyusini his qiladilar. O'yinlar yordamida qiziqish va xursandlik oshirilishi, o'quvchilarni o'rganish jarayonida qat'iy nazar tashlash va kelajakda o'rganishni davom ettirishga yordam beradi.

Amaliy o'rganish: O'yinlar o'quvchilarga amaliy mashg'ulotlar yordamida tillarni o'rganish imkonini beradi. O'yinlar orqali gaplashish, tinglash, yozish va o'qishni amaliy ravishda o'rganish mumkin. Bu o'quv usuli o'quvchilarning tillarni amaliy jihatdan rivojlantirishga yordam beradi va o'quvchi uchun tilni ishlatishni osonlashtiradi

O'quvchilar orasidagi hamkorlik: O'yinlar guruhda ishlashni rag'batlantiradi va o'quvchilar orasidagi hamkorlikni rivojlantiradi. O'yinlar o'quvchilarning bir-biriga yordam berishini, janglashishlarini, ma'lumot almashishlarini va o'zlarini til bilan ifoda qilishlarini oshiradi. Bu o'quvchilarning kompaniyaviylikni va jadal rivojlanishini rag'batlantiradi. O'yin orqali til o'rgatish maktabgacha yoshdagi bolalar uchun samarali usullardan biridir. Bu usul bolalarda nafaqat til qobiliyatini, balki muloqot, ijodkorlik va ijtimoiy ko'nikmalarini ham rivojlantiradi. Til o'rganish jarayonini qiziqarli qilish orqali bolalar o'zlari sezmaganda ko'plab yangi bilimlarni o'zlashtiradilar. Shu sababli, otalar va pedagoglar bu usulni keng qo'llashlari maqsadga muvofiqdir qo'shimcha materiallar: O'yinlar o'quv materiallarini qo'shimcha maqolalar, gaplar, audio va video qo'llanmalardan foydalanish orqali o'rgatish imkonini beradi. O'yinlar orqali o'quvchilar o'zlarini real hayotga ta'minlash uchun kerakli so'zlar va ifodalarni o'rganishadi. Bu materiallar o'quvchilarni motivatsiyali qilib, tillarni rivojlantirish va o'rganishni qiziqarli va samarador qilishga yordam beradi. Quyidagi har xil o'yinlar bolalarning til o'rganish jarayonini osonlashtirishi mumkin: Ko'zgu o'yini tanlashdan maqsad bolalarni kuzatuvchanligini, diqqatini rivojlantirish. Xatosini top-bu o'yin bolalarning

mavzu tushunganlarini tekshirish uchun qulaydir. •Ovozli ertak jarayonida bolalar o'qituvchi bilan birgalikda rasmlarni ko'rib chiqishadi va shu bilan birga so'zlarni talaffuz qilishadi. Multfilmlar ingliz tilida-ingliz tilini o'qitishda eng yaxshi yordamchilardan biri. Bolalar multfilmlarni yaxshi ko'radilar va ularni ketma-ket tomosha qilishdan maqsad shuki bola ham til o'rganadi ham vaqtini zavqli o'tkazadi bolalar eshitganiga nisbatan ko'rganii eslab qoladi. Mavzuga oid muhit –bu bolalarga mavzun itushunish va dars jarayonini yanada qiziqarli o'tishiga yordam beradi. Qo'shiq va she'rlar –bolalar eshitish (listening) mahoratini rivojlantiradilar va talaffuz qilishni o'rganadilar. Turli yoshdagi (maktab, maktabgacha ta'lim) bolalarga chet tillarini turli metodlar orqali o'rgatish usullari haqida ma'lumot berib o'tdik. Ingliz tilini bolalarga o'rgatish jarayonida yosh guruhlarining psixologik va kognitiv rivojlanish xususiyatlarini hisobga olish muhim. Kichik yoshdagi bolalar uchun o'yinlar, qo'shiqlar, rasm va interaktiv materiallar asosida til o'rgatish samarali bo'ladi, chunki ular ko'proq vizual va eshitish orqali yangi ma'lumotlarni qabul qilishadi. O'rta yoshdagilar bilan ishlashda oddiy grammatika, so'z boyligini kengaytirish va qisqa dialoglarni o'rgatish zarur. Bu yoshdagilar interaktiv mashg'ulotlar, ro'yxatlar va qisqa hikoyalar orqali tilni tez o'rganadilar. Kattaroq bolalar esa muloqotga yo'naltirilgan metodlarga, so'z boyligini boyitish va to'g'ri talaffuzni o'rgatishga ko'proq e'tibor qaratishadi. Film, kitoblar va boshqa vizual materiallar yordamida ularga tilni boyitish va fikrlarini ifodalashda yordam berish mumkin. Shu tariqa, har bir yosh guruhiga moslashgan metodlar orqali bolalarga ingliz tilini samarali va qiziqarli tarzda o'rgatish mumkin, bu esa ularning til o'rganishga bo'lgan qiziqishini oshiradi mahoratini rivojlantiradilar va talaffuz qilishni o'rganadilar. tilida og'zaki muloqot qilishda zarur ko'nikmalarga va ozgina tajribaga ega bo'lsalar ham ingliz tilini o'rganishning o'zi xos qiyinchiligi mavjud. Chet tilini o'zlashtirish uchun maktabgacha yosh o'ziga xosdir. Maktabgacha yoshdagi bolalarning psixologiyasini hisobga olgan holda aytishimiz mumkinki, ular nutqning fonetikasi va intonatsiyasiga ayniqsa sezgir, shuning uchun ta'limning boshlang'ich bosqichining asosiy vazifasi bolalarda to'g'ri talaffuzni shakllantirish bo'lib, unga turli mashqlar va maxsus didaktik mashqlar yordamida erishish mumkin. fonemik eshitishni, shuningdek nutq nafasini rivojlantirish uchun sinfdagi o'yinlar. Bolalarning chet tilidagi nutqini muvaffaqiyatli o'zlashtirishi mumkin bo'ladi, chunki maktabgacha yoshdagi bolalar o'rganishning keyingi bosqichlariga qaraganda til materialini yanada moslashuvchan va tezroq yodlashlari, to'siq deb ataladigan narsaning yo'qligi, ya'ni ularning ishtirok etishiga to'sqinlik qiladigan bolaning qo'rquvi bilan ajralib turadi. chet tilida muloqot qilishda, hatto o'z ona tilida muloqot qilishda ham.

Xulosa qilib, bolalarning til o'rganishini qiziqarli va esda qolarli qilish uchun o'yinlardan foydalanish bilan bir qatorda so'zlarni to'g'ri foydalanish darsni nafaqat bolajonlar, balki tarbiyachi ham bu jarayondan zavqlantirishi mumkin aytganda, kichik yoshdagi bolalarga til o'rgatish majburiyat sifatida emas, qiziqarli mashg'ulot tarzida olib

borilishi, bir necha samarali usullardan foydalanib dars o'tish ularning kelajakda oladigan bilimlari uchun poydevor bo'lib xizmat qilishi mumkin. Bolalarga chet tillarini o'rganish qanchalar muhimligini tabiiy sharoitlar orqali to'g'ri tushuntirib borilishi darkor. Chunonchi, buyuk mutafakkir Abu Nasr Forobiy ham ko'plab xorijiy tillarni mukammal bilgan, bu tillarda bemalol gaplasha olgan hamda shu tillarda ijod qilgan. Bunday imkoniyat allomaning dunyo ilm- fanini o'rganishga, buyuk ishlarni amalga oshirishiga turtki bo'lgan. Zero, Navoiy bobomiz aytganlaridek, «Til bilgan — el biladi». I. A. Karimov aytganlaridek < Bizga til bilgan bitiruvchilar emas maktab talim va tarbiyasida til bilgan shaxs kerak. Zamonaviy tilni o'rgatish ko'proq madaniyatli shaxsni shakillantirishga qaratilgan bo'lib yangi bilimlarni tizimlashtirilgan innovatsion usullar orqali bolalarga yetqazib berish maqsadga muvofiqdir. Maktabgacha yoshdagi bolalarga chet tilini o'rgatishda yoshiga mos ijodiy va didaktik oyinlar va ochiq mashg'ulotlar bilan ularning shaxsiy kamolotini zamonaviy usullar asosida shakillantirish. Ta'limda har bir mashg'ulotning yangicha axborot texnologiyalari va kompyuter qurilmalaridan muvaffaqiyatli foydalanish, ko'rgazmali materiallardan bolalar uchun foydali maxsulotlarni tadbiq qilish va natijasini mustahkamlash. Bolalar erta yoshda tillarni tez va oson o'zlashtiradilar. Ularning xotirasi kuchli, tovushlarni ajratish qobiliyati yuqori va yangi so'zlarni qabul qilish jarayoni tezroq kechadi. Shu sababli, til o'rganish jarayonini ular uchun qiziqarli qilish muhimdir. O'yinlar bu jarayonning tabiiy qismiga aylanadi, chunki ular orqali bolalar o'z his-tuyg'ularini ifoda etadilar, yangi so'zlarni o'rganadilar va o'zaro muloqotga kirishadilar.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Avanesova, V.N. Didaktik o'yin va maktabgacha yoshdagi bolalarni
2. Avanesova, V.N. Didaktik o'yin va maktabgacha yoshdagi bolalarni
3. David A. J, Eggen, P Kauchak. Methods for Teaching: Promoting student learning [M] 2002.
4. Komiljon o'g, O. A. Y. (2024). METHODS OF EFFECTIVE DEVELOPMENT OF LISTENING SKILLS IN STUDENTS WHO DO NOT MAJOR IN A FOREIGN LANGUAGE. *Ethiopian International Journal of Multidisciplinary Research*, 11(12), 554-558.
5. Mansurova, K. K., Ubaydullaev, S. N., Rakhimov, K. T., Zhurabaev, B. R., & Bobokhonov, M. Y. (2019). СИМВОЛИЧЕСКОЕ ЗНАЧЕНИЕ ЦВЕТА В ФРАЗЕОЛОГИЧЕСКИХ ЕДИНИЦАХ НА МАТЕРИАЛЕ АНГЛИЙСКОГО, НЕМЕЦКОГО, РУССКОГО И УЗБЕКСКОГО ЯЗЫКОВ. *Theoretical & Applied Science*, (12), 42-44.